

Warszawa, dnia 11 stycznia 2021 r.

Poz. 10

**UCHWAŁA NR 191
RADY MINISTRÓW**

z dnia 21 grudnia 2020 r.

w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025

Na podstawie art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.¹⁾) Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. Ustanawia się program wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025, zwany dalej „Programem”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonawcą Programu jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

§ 3. 1. Program jest finansowany ze środków budżetu państwa.

2. Ogólna kwota środków z budżetu państwa w całym okresie realizacji Programu wyniesie 300 000 tys. zł.

3. Środki z budżetu państwa, o których mowa w ust. 2, w poszczególnych latach wyniosą:

- 1) 2021 r. – 60 000 tys. zł;
- 2) 2022 r. – 60 000 tys. zł;
- 3) 2023 r. – 60 000 tys. zł;
- 4) 2024 r. – 60 000 tys. zł;
- 5) 2025 r. – 60 000 tys. zł.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *M. Morawiecki*

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1622, 1649, 2020 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 284, 374, 568, 695, 1175 i 2320.

Załącznik do uchwały nr 191 Rady Ministrów
z dnia 21 grudnia 2020 r. (poz. 10)

PROGRAM WIELOLETNI

„SENIOR+”

na lata 2021–2025

Spis treści

I. PODSTAWA OPRACOWANIA PROGRAMU	4
II. CELE PROGRAMU.....	5
III. OCENA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ ORAZ REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU WIELOLETNIEGO „SENIOR+” NA LATA 2015–2020	6
IV. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU	9
IV.1. ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY PROGRAMU	9
IV.2. PRZEWIDYWANE MINIMALNE STANDARDY LOKALOWE I KADROWE OŚRODKÓW WSPARCIA „SENIOR+”	11
IV.3. ZADANIA PODMIOTÓW UCZESTNICZĄCYCH W REALIZACJI PROGRAMU ..	14
V. SPOSÓB WYBORU OFERT	17
VI. WARUNKI OTRZYMYWANIA I WYKORZYSTANIA DOTACJI.....	21
VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	25
VIII. WSKAŹNIKI PROGRAMU.....	25
IX. MONITORING PROGRAMU	26
X. INFORMACJE KOŃCOWE	27

I. PODSTAWA OPRACOWANIA PROGRAMU

Program „Senior+” na lata 2021–2025, zwany dalej „Programem”, realizuje założenia *Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność*, która została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 26 października 2018 r. (uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ*, M.P. poz. 1169). Długofalowym celem polityki społecznej wobec osób starszych jest stworzenie warunków do aktywnego starzenia się, tak aby zapewnić im pełny udział w życiu społecznym. Osoby starsze powinny czuć się bezpieczne, móc uczestniczyć w swojej społeczności i odczuwać solidarność z innymi osobami. Jednym z priorytetowych celów Programu jest rozwój różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej dla osób starszych, w tym sieci placówek dziennego pobytu.

Program wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025 stanowi także program rozwoju w rozumieniu art. 15 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378 i 2327) i jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowionym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), przyjętej uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.¹⁾, oraz innych strategii rozwoju, w szczególności procedowanej obecnie aktualizacji Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Program wpisuje się w realizację celów SOR sformułowanych w obszarze „Spójność społeczna” oraz „Rozwój zrównoważony terytorialnie”.

Program jest kontynuacją programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020. Zakłada wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, zwanych dalej „jednostkami samorządu”, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”. Wsparcie dla jednostek samorządu w ramach Programu jest realizowane na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Program jest programem wieloletnim w rozumieniu art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o finansach publicznych”.

¹⁾Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. poz. 260).

Jednostki samorządu po uzyskaniu dotacji w ramach Programu mogą, zgodnie z art. 25 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej, zlecić realizację zadania w ramach Programu podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057), zwanej dalej „ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Ponadto jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, mogą także realizować zadanie na podstawie umowy partnerskiej, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 7 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tj. umowy partnerskiej określonej w art. 28a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz porozumienia albo umowy o partnerstwie określonych w odpowiednich przepisach regulujących realizację programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021–2025.

Program realizowany w latach 2021–2025 obejmuje swoim zasięgiem wszystkie województwa. Udział jednostek samorządu w Programie ma charakter dobrowolny.

W 2025 r. zakłada się ewaluację Programu, na podstawie jego realizacji w latach 2021–2024. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane do oceny oraz ewentualnej kontynuacji Programu.

II. CELE PROGRAMU

Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Celem operacyjnym Programu jest zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- stworzenia warunków do aktywnego starzenia się społeczeństwa,
- wsparcia finansowego jednostek samorządu w realizacji zadań własnych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej,
- rozwoju różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej dla osób starszych, w tym sieci placówek dziennego pobytu,
- wsparcia działań na rzecz solidarności międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej seniorów,
- integracji społecznej środowiska seniorów, w tym rozwoju działań samopomocowych,
- poprawy jakości życia seniorów w środowisku rodzinnym i lokalnym,
- zwiększenia zaangażowania seniorów w życie rodzinne i społeczności lokalnych.

III. OCENA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ ORAZ REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU WIELOLETNIEGO „SENIOR+” NA LATA 2015–2020

Od wielu lat obserwujemy w Polsce proces zmiany struktury demograficznej ludności, który wynika z wydłużania się przeciętnego trwania życia i spadku dzietności. Zgodnie z założeniami opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny *Prognozy ludności na lata 2014–2050*²⁾ w nadchodzących latach w Polsce nastąpi znaczne zmniejszenie liczby dzieci (w wieku 0–14 lat) i osób dorosłych (w wieku 15–59), natomiast zwiększy się liczba i udział w strukturze demograficznej osób w wieku co najmniej 60 lat. Na koniec 2019 r. liczba ludności Polski wynosiła ok. 38,4 mln, w tym ponad 9,7 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (ponad 25%). W stosunku do 2015 r. liczba osób w wieku senioralnym wzrosła o ponad 0,9 mln osób.

Współczynnik obciążenia demograficznego rośnie od kilku lat – w 2019 r. wyniósł 67 (osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wobec 55 w 2010 r.³⁾ Średnia długość życia Polaków wydłuża się na skutek poprawiających się warunków życia. Według GUS przeciętny czas trwania życia w 2019 r. wynosił 74,1 lata dla mężczyzn, a dla kobiet 81,8 lat⁴⁾. W Polsce w 2019 r. mężczyzna w wieku 60 lat miał przed sobą jeszcze średnio ponad 19 lat życia, zaś kobieta w tym wieku ponad 24 lata. W 2019 r.

²⁾ *Prognoza ludności na lata 2014–2050 – aneks*, GUS, Warszawa 2015 r.

³⁾ *Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 31.12.2019)*, GUS, Warszawa 2020 r.

⁴⁾ *Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 31.12.2019)*, GUS, Warszawa 2020 r., <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn zamieszkałych w miastach wynosiło 74,5 roku, tj. o ponad 1 rok dłużej niż mężczyzn na wsi, natomiast dalsze trwanie życia kobiet było niezależne od miejsca zamieszkania. Oznacza to, że osoby w starszym wieku spędzają około jednej czwartej życia w okresie, który jest przeważnie okresem dezaktywacji zawodowej. Obok długości trwania życia istotne znaczenie dla jakości życia ma trwanie w zdrowiu (średnia liczba lat bez niepełnosprawności). Wyniki badań Eurostatu dotyczące 2018 r. wskazują, że w Polsce 65-letni mężczyzna ma przed sobą jeszcze około 15,8 lat życia, w tym 8,2 lat życia w zdrowiu, natomiast kobieta 8,8 lat w zdrowiu, z pozostałych jej około 20,1 lat życia⁵⁾.

Biorąc powyższe pod uwagę, rośnie znaczenie działań o charakterze aktywizującym, skierowanych do seniorów. W takie działania wpisują się efekty programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020, w ramach którego jednostki samorządu terytorialnego utworzyły do końca 2019 r. na terenie kraju 777 ośrodków wsparcia „Senior+”, w tym 282 Dzielne Domy „Senior+” i 495 Klubów „Senior+”. W edycji 2020 Programu do dofinansowania rekomendowano kolejnych 858 ofert, z czego 258 ofert dotyczyło modułu 1 Programu, tzn. utworzenia ośrodków wsparcia, a 600 ofert złożono w module 2, dotyczącym dofinansowania funkcjonowania ośrodków wsparcia „Senior+”. Oznacza to, że wskaźniki realizowanego dotychczas Programu zostały osiągnięte.

Zarówno wyniki kontroli NIK, dotyczącej *Opieki nad osobami starszymi w dziennych domach pomocy*, które zostały opublikowane w 2017 r., jak i *Badanie ewaluacyjne z realizacji programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020. Edycje 2016–2019* przeprowadzone w 2020 r. przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych wskazują, że ośrodki wsparcia „Senior+” realizują cele, dla których zostały utworzone. Badanie ewaluacyjne wskazuje następujące rezultaty Programu:

- Dostępna w Dziennych Domach „Senior+” i Klubach „Senior+” oferta wpisuje się w potrzeby i oczekiwania seniorów.
- Działania realizowane w ramach Programu są pozytywnie odbierane nie tylko przez samych seniorów, ale przez całą lokalną społeczność.

⁵⁾ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2019 r. Stan w dniu 31 XII*, GUS, Warszawa 2020 r., *Prognoza ludności na lata 2014–2050 – aneks*, GUS, Warszawa 2015 r.

- Dienne Domy „Senior+” wspierają władze samorządowe w zabezpieczeniu podstawowych usług z obszaru pomocy społecznej, kierowanych do najstarszych mieszkańców.
- Wśród seniorów szczególnie dużym zainteresowaniem cieszą się usługi kulturalno-oświatowe i rekreacyjne.
- Stopniowo rośnie także zainteresowanie działaniami międzypokoleniowymi. Seniorzy coraz częściej integrują się z młodzieżą szkolną, w wielu miejscowościach organizowane są wspólne zajęcia lub międzypokoleniowe wyjazdy.
- Uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w Dziennych Domach „Senior+” i Klubach „Senior+” sprawia, że wiele starszych osób odzyskuje pewność siebie i staje się bardziej samodzielnych. Dodatkowo dostęp do zajęć rozwijających intelektualnie sprawia, że poprawia się kondycja umysłowa osób starszych.
- Wspólne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i rozrywkowych, wyjazdy integracyjne, a także uczestnictwo w różnego typu warsztatach wpływa bardzo korzystnie na poczucie przynależności do grupy, a co za tym idzie zmniejsza poczucie osamotnienia.
- Uczestnicy zajęć z czasem stają się bardziej samodzielni, a możliwość decydowania o kształcie dostępnej oferty buduje w nich poczucie sprawczości.
- Seniorzy najprawdopodobniej nie podejmowaliby podobnych aktywności, gdyby nie możliwość ich realizacji w ramach oferowanych dzięki Programowi zajęć. Ich samodzielne działania uniemożliwiałyby zarówno bariery finansowe, jak też organizacyjne i mentalne. Obecność w grupie mobilizuje, zachęca i dodaje odwagi. Dzięki zajęciom seniorzy przestają być grupą bierną, a zaczynają coraz bardziej wyrażać i otwarcie formułować swoje potrzeby.

Wyniki badania ewaluacyjnego wskazują również na potrzebę kontynuacji Programu. Z uwagi na obecną i prognozowaną sytuację demograficzną kraju zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i aktywizacyjne dla seniorów będzie rosnąć. Konieczne są zatem dalsze działania, które pozwolą na wsparcie samorządów w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, a także zapewnią środki finansowe na dalsze ich funkcjonowanie. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy większość badanych podczas ewaluacji Programu samorządów (ponad 60%) zadeklarowała, że nie jest przygotowana do finansowania – ze środków własnych – działania Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” w dłuższym okresie.

IV. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

IV.1. ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY PROGRAMU

1. Program polega na wsparciu tworzenia i funkcjonowania ośrodków wsparcia, tj. Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”, przez jednostki samorządu terytorialnego, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.
2. Tworzenie placówki polega na przebudowie lub remoncie, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, z późn. zm.), już istniejących obiektów albo ich części i realizacji usług w zakresie dostosowanym do potrzeb seniorów.
3. Jednostka samorządu może wykorzystać pomieszczenia, które zostały przebudowane lub wyremontowane w ramach inwestycji finansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (zapewniając również spełnienie kryterium trwałości tej inwestycji).
4. Jednostki samorządu, zgodnie z art. 25 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej, mogą zlecić realizację zadania w ramach Programu podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
5. Jednostki samorządu mogą także realizować zadanie w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
6. Program umożliwia udzielenie wsparcia seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+.
7. Dzielne Domy „Senior+” i Kluby „Senior+” są ośrodkami wsparcia, o których mowa w art. 51 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. Dzienny Dom „Senior+” jest dziennym domem pomocy, natomiast Klub „Senior+” jest klubem samopomocy. Zasady funkcjonowania ośrodków wsparcia oraz tryb kwalifikowania osób do uczestnictwa w działaniach realizowanych przez ośrodki są określone w ustawie o pomocy społecznej (m.in. art. 106 dotyczący przyznania świadczeń).
8. Kryteria uczestnictwa seniorów oraz zakres działania ośrodków wsparcia określa jednostka samorządu, która jest beneficjentem Programu. Jednostka samorządu określa wysokość odpłatności, a także kryteria odpłatności seniorów za pobyt w ośrodkach wsparcia na podstawie art. 97 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej.

9. Za funkcjonowanie ośrodków wsparcia oraz utrzymanie liczby miejsc, a także za dowożenie seniorów do i z ośrodka, w szczególności mających trudności w poruszaniu się, odpowiada jednostka samorządu.
10. Za ogłoszenie informacji o otwarciu ośrodków wsparcia oraz możliwości skorzystania z ich usług przez ostatecznych beneficjentów (seniorów) odpowiada jednostka samorządu.
11. W ramach Programu jednostki samorządu, w trybie otwartego konkursu ofert, mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:
- 1) **moduł 1** – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania. Dofinansowanie nie może być wyższe niż 400 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior+” oraz 200 tys. zł w przypadku Klubu „Senior+”.
W przypadku gdy budynek nie jest własnością jednostki samorządu terytorialnego, dofinansowanie w ramach modułu 1 Programu przysługuje jedynie na wyposażenie ośrodka wsparcia.
 - 2) **moduł 2** – zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1. Dofinansowaniu z budżetu państwa w każdym roku budżetowym, w trybie konkursowym, mogą podlegać działania związane z całorocznym bieżącym utrzymaniem ośrodka wsparcia. Kwota dofinansowania na działalność bieżącą ośrodków wsparcia uruchomionych w ramach Programu wynosić będzie miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca nie więcej niż 400 zł w Dziennym Domu „Senior+” oraz nie więcej niż 200 zł w Klubie „Senior+”, przy czym dotacja nie może stanowić więcej niż 50% całkowitego kosztu realizacji zadania.
12. Uprawnionymi podmiotami, które również mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia (moduł 2), są jednostki samorządu, które utworzyły Dzielne Domy „Senior-WIGOR” na podstawie umów dotacyjnych zawartych w latach 2015–2016 oraz Dzielne Domy „Senior+” i Kluby „Senior+” – na podstawie umów dotacyjnych zawartych w latach 2017–2020, w ramach modułu 1 programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020.

13. W ośrodkach wsparcia uruchamianych w ramach Programu nie mogą być tworzone miejsca całodobowego pobytu.
14. Program zakłada dwa źródła finansowania – dotację z Programu oraz środki własne jednostki samorządu uczestniczącej w Programie.
15. Jako środki własne jednostki samorządu mogą uwzględniać środki pozyskane z Europejskiego Funduszu Społecznego stosownie do postanowień Regionalnych Programów Operacyjnych.
16. Jednostka samorządu uwzględnia w ofercie na realizację zadania publicznego komplementarność z Regionalnym Programem Operacyjnym lub strategią polityki społecznej dla właściwego województwa.
17. Jednostki samorządu są zobowiązane do wykazania utrzymania trwałości realizacji zadania przez okres co najmniej 3 lat od dnia następującego po dniu zakończenia realizacji zadania w ramach Programu. Trwałość realizacji zadania oznacza utrzymanie funkcjonowania ośrodka wsparcia „Senior+” oraz utrzymanie w nim miejsc (zadeklarowanych w ramach realizacji Programu). W tym czasie jednostka samorządu jest zobowiązana do przedstawiania corocznych sprawozdań z kontynuacji realizacji zadania publicznego właściwemu wojewodzie.

IV.2. PRZEWIDYWANE MINIMALNE STANDARDY LOKALOWE I KADROWE OŚRODKÓW WSPARCIA „SENIOR+”

1. Ośrodki wsparcia muszą być usytuowane w miejscu dostępnym dla seniorów oraz muszą być przystosowane do potrzeb oraz możliwości osób niepełnosprawnych.
2. Minimalny standard warunków lokalowych dla ośrodka pozbawionego barier funkcjonalnych uwzględnia:
 - 1) Dzienny Dom „Senior +”:
 - 1 pomieszczenie ogólnodostępne wyposażone w stoły i krzesła (lub kanapy i fotele) pełniące funkcję sali spotkań, jadalni,
 - 1 pomieszczenie albo pomieszczenia kuchenne lub aneks kuchenny, wyposażone w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku,

- 1 pomieszczenie do utrzymania lub zwiększenia aktywności ruchowej lub kinezyterapii wyposażone w podstawowy sprzęt, odpowiedni do potrzeb i sprawności seniorów (np. materace, leżankę, rotory, drabinki, drobny sprzęt do ćwiczeń indywidualnych itp.),
- 1 pomieszczenie pełniące funkcję szatni dla seniorów z indywidualnymi szafkami,
- 1 łazienkę wyposażoną w 2 toalety (dla kobiet i mężczyzn), umywalkę i prysznic z krzeselkiem, uchwyty pod prysznicem.

Ponadto ośrodek może posiadać między innymi:

- pomieszczenie klubowe z biblioteczką i prasą, wyposażone w sprzęt RTV, komputer z dostępem do Internetu, kanapy i fotele,
- pomieszczenie do odpoczynku z miejscami do leżenia,
- pomieszczenie do terapii indywidualnej lub poradnictwa rozumianego jako szeroko pojęta praca socjalna,
- wydzielone miejsce na pralkę i odpowiednio wyposażone miejsce do prasowania,
- pokój zabiegowo-pielęgniarski.

2) Klub „Senior+”:

- 1 pomieszczenie ogólnodostępne wyposażone w stoły i krzesła (lub kanapy i fotele) pełniące funkcję sali spotkań,
- 1 pomieszczenie albo pomieszczenia kuchenne lub aneks kuchenny, wyposażone w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku,
- 1 łazienkę wyposażoną w 2 toalety (dla kobiet i mężczyzn) i umywalkę,
- wydzielone miejsce pełniące funkcję szatni dla seniorów.

Ponadto ośrodek może posiadać między innymi:

- pomieszczenie do zajęć rehabilitacyjno-ruchowych wyposażone w drabinki, materace oraz inne niezbędne wyposażenie stosownie do wieku uczestników,
- pomieszczenie klubowe wyposażone w sprzęt RTV, komputer z dostępem do Internetu, kanapy i fotele,
- łazienkę wyposażoną w prysznic z krzeselkiem oraz uchwyty pod prysznicem.

3. Pomieszczenia należące do ośrodków wsparcia „Senior+”, w budynkach będących siedzibą również innych podmiotów, nie mogą stanowić części wspólnych (np. łazienek czy szatni). Standard nie dotyczy ośrodków wsparcia utworzonych na podstawie umów dotacyjnych zawartych w latach 2015–2020.

4. Standard warunków lokalowych w Dziennym Domu „Senior+” i w Klubie „Senior+” uważa się za spełniony, jeżeli powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno miejsce w ośrodku wynosi nie mniej niż 5 m². Standard nie dotyczy ośrodków wsparcia utworzonych na podstawie umów dotacyjnych zawartych w latach 2015–2020.
5. Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior+” polegać będzie na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego, oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów.

Dzienny Dom „Senior+” powinien zapewniać co najmniej 8-godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku (40 godzin tygodniowo).

Podstawowy zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior+” obejmuje usługi:

- socjalne, w tym gorący posiłek,
- edukacyjne,
- kulturalno-oświatowe,
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- sportowo-rekreacyjne,
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- terapii zajęciowej.

Dzienny Dom „Senior+” we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami może rozszerzyć ofertę na usługi świadczone poza swoją siedzibą.

Minimalny standard zatrudnienia w Dziennym Domu „Senior+” to co najmniej 1 pracownik na 15 seniorów oraz fizjoterapeuta lub terapeuta zajęciowy, lub instruktor terapii, lub pielęgniarka w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb ośrodka.

Dodatkowo, w zależności od potrzeb, w ośrodku może być zatrudniony inny specjalista w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb ośrodka. Ponadto jednostka samorządu we współpracy z urzędem pracy może zaangażować stażystów.

6. Działalność Klubu „Senior+” polega na motywowaniu seniorów do działań na rzecz samopomocy i działań wolontarystycznych na rzecz innych.

Minimalny standard zatrudnienia w Klubie „Senior+” to jeden pracownik oraz specjalista w pożądanym zakresie zatrudniony w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb ośrodka. Dodatkowo, w zależności od potrzeb, w ośrodku mogą być zatrudnieni inni specjaliści (w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb ośrodka).

Klub „Senior+” powinien zapewniać tygodniowo co najmniej 20-godzinną ofertę usług. Klub „Senior+” we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami może rozszerzyć ofertę na usługi świadczone poza swoją siedzibą.

7. Kwalifikacje pracowników i współpracowników realizujących oferty usług w ramach Dziennego Domu „Senior+” oraz Klubu „Senior+” określa ustawa o pomocy społecznej, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. poz. 936, z późn. zm.) oraz jednostka samorządu, na terenie której działa ośrodek.
8. Ośrodkiem wsparcia kieruje kierownik. Kierownik może pełnić równocześnie inną funkcję w ośrodku wsparcia (np. terapeuty zajęciowego), w wymiarze odpowiadającym łącznie 1 etatowi w Dziennym Domu „Senior+” lub w wymiarze odpowiadającym czasowi pracy w Klubie „Senior+”.
9. Zasoby rzeczowe, kadrowe oraz zakres oferty w ośrodkach wsparcia „Senior+” stanowią integralną część oceny oferty składanej przez jednostki samorządu w konkursie.
10. Podmioty, które będą realizowały podwyższone standardy, będą dodatkowo punktowane przy ocenie ofert.

IV.3. ZADANIA PODMIOTÓW UCZESTNICZĄCYCH W REALIZACJI PROGRAMU

1. Do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy:
 - 1) określenie zasad i warunków konkursu, w tym określenie wzoru ofert oraz terminu ich składania,
 - 2) ogłoszenie konkursu, w szczególności zawierające wykaz adresów urzędów wojewódzkich,

- 3) wybór beneficjentów spośród ofert zakwalifikowanych przez wojewodów w module 1 i w module 2,
 - 4) ogłoszenie wyników konkursu,
 - 5) złożenie do ministra właściwego do spraw finansów publicznych wniosku o rozdysponowanie środków między budżety wojewodów,
 - 6) prowadzenie rejestru ośrodków wsparcia – Dziennych Domów „Senior+” oraz Klubów „Senior+”,
 - 7) sporządzanie rocznego sprawozdania z realizacji Programu na podstawie sprawozdań wojewódzkich z realizacji Programu,
 - 8) złożenie Radzie Ministrów, w terminie do dnia 30 września każdego roku, sprawozdania z realizacji Programu za poprzedni rok budżetowy,
 - 9) sporządzenie sprawozdania zbiorczego z realizacji Programu w latach 2021–2025 po zakończeniu realizacji Programu.
- 2.** Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może między innymi:
- 1) prowadzić badania i analizy dotyczące zakresu przedmiotowego i podmiotowego Programu,
 - 2) prowadzić działania informacyjno-promocyjne,
 - 3) monitorować i kontrolować realizację zadań wynikających z Programu.
- 3.** Do zadań wojewody należy:
- 1) udzielanie informacji o zasadach Programu i warunkach konkursu z uwzględnieniem kwalifikowalności kosztów,
 - 2) ocena złożonych ofert,
 - 3) przekazanie zestawienia ofert zakwalifikowanych w module 1 do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego,
 - 4) przekazanie zestawienia ofert zakwalifikowanych w module 2 do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego,
 - 5) wnioskowanie do ministra właściwego do spraw finansów publicznych, wraz z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, o środki budżetowe odpowiednio do ostatecznego wyboru ofert,
 - 6) podpisywanie umów z beneficjentami,
 - 7) przekazanie środków beneficjentom,
 - 8) analiza sprawozdań przedkładanych przez jednostki samorządu w ramach Programu,

- 9) rozliczenie dotacji,
 - 10) prowadzenie dokumentacji według jednolitego schematu,
 - 11) przekazanie do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego corocznego sprawozdania wojewódzkiego z realizacji Programu za rok poprzedni, nie później niż do 31 maja, przy czym sprawozdanie finansowe należy złożyć do 15 marca,
 - 12) kontrola i nadzór nad realizacją Programu w województwie,
 - 13) monitorowanie ciągłości realizacji zadań finansowanych z Programu,
 - 14) promowanie wśród jednostek samorządu założeń Programu oraz dobrych praktyk w funkcjonowaniu Dziennych Domów „Senior+” oraz Klubów „Senior+”.
4. Do zadań organów wykonawczych jednostek samorządu (wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starosty, marszałka województwa) realizujących Program należy:
- 1) złożenie oferty do właściwego wojewody:
 - a) jednostki samorządu mogą złożyć ofertę wspólną. Oferta wspólna będzie zawierać dodatkowe informacje o zadaniach w ramach realizacji zadania publicznego, które wykonywać będą poszczególne jednostki samorządu zgodnie ze złożoną ofertą i kosztorysem, oraz o solidarnej odpowiedzialności za wykonanie zadania,
 - b) jednostki samorządu mogą złożyć ofertę w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Oferta będzie zawierać dodatkowe informacje o zadaniach w ramach realizacji zadania publicznego, które będą wykonywać jednostki samorządu oraz poszczególni partnerzy zgodnie ze złożoną ofertą i kosztorysem. Za realizację i rozliczenie zadania odpowiada jednostka samorządu jako strona umowy o realizację zadania publicznego,
 - 2) podpisanie umowy z wojewodą w zakresie tworzenia i prowadzenia Dziennych Domów „Senior+” oraz Klubów „Senior+”, w oparciu o art. 150 ustawy o finansach publicznych,
 - 3) realizacja zadania zgodnie z zawartą umową,
 - 4) rozliczenie z wojewodą otrzymanej dotacji oraz poddanie się kontroli i monitoringowi zgodnie z umową,

- 5) przedstawienie na żądanie wojewody wyjaśnień, informacji i dokumentów dotyczących zadania,
- 6) przekazywanie wojewodzie rocznych sprawozdań z realizacji zadania, w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego,
- 7) przekazywanie wojewodzie sprawozdań z trwałości realizacji zadania, przez okres 3 lat od dnia następującego po dniu zakończenia realizacji zadania w ramach Programu.

V. SPOSÓB WYBORU OFERT

1. O dotację na realizację zadań realizowanych w ramach Programu mogą ubiegać się jednostki samorządu szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.
2. Oferta składana jest do właściwego urzędu wojewódzkiego, w sposób określony w ogłoszeniu o konkursie.
3. Jednostki samorządu mogą złożyć ofertę wspólną. Oferta wspólna będzie zawierać:
 - 1) dodatkowe informacje o podziale zadań, które wykonywać będą poszczególne jednostki samorządu w ramach złożonej oferty,
 - 2) kosztorys,
 - 3) oraz oświadczenie o solidarnej odpowiedzialności za wykonanie zadania.
4. Jednostki samorządu mogą złożyć ofertę w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Za realizację i rozliczenie zadania odpowiada jednostka samorządu jako strona umowy o realizację zadania publicznego.
5. Wymagana dokumentacja (do złożenia oferty wymagane jest załączenie skanów dokumentów):
 - 1) prawidłowo i kompletnie wypełniony formularz oferty, podpisany przez osoby uprawnione do reprezentowania podmiotu składającego ofertę,
 - 2) uchwała odpowiednio rady gminy/ rady powiatu/ sejmiku województwa o utworzeniu Dziennego Domu „Senior+” albo uchwała rady gminy/ rady powiatu/ sejmiku województwa o utworzeniu Klubu „Senior+” (obowiązuje w przypadku ofert składanych w module 2),

- 3) w przypadku oferty, w ramach której przewidywana jest inwestycja budowlana (moduł 1), należy dołączyć do oferty program inwestycji w zakresie określonym w § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa (Dz. U. poz. 1579),
 - 4) w przypadku oferty, w ramach której przewidywana jest inwestycja budowlana (moduł 1), należy dołączyć do oferty rzut budynku z oznaczeniem pomieszczeń i metrażu,
 - 5) wojewoda może ogłosić na stronach internetowych urzędu wojewódzkiego, w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia konkursu, wzór formularza programu inwestycji (obowiązujący w przypadku ofert składanych w danym województwie w module 1) oraz konieczność załączenia do oferty kalkulacji kosztów w układzie paragrafowym,
 - 6) oświadczenie o kwalifikowalności VAT,
 - 7) umowa o partnerstwie, w przypadku składania oferty w partnerstwie z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
6. Złożenie oferty nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji we wnioskowanej wysokości.
7. W przypadku stwierdzenia w ofercie błędów formalnych wojewoda informuje oferenta o błędach i wzywa do poprawienia oferty w terminie nie dłuższym niż 7 dni kalendarzowych od dnia otrzymania wezwania pod rygorem odrzucenia oferty, przy czym:
- 1) określenie jednakowego dla wszystkich oferentów trybu dokonywania poprawek i wyjaśnień, jak również rodzaju i zakresu uchybień podlegających poprawkom i wyjaśnieniom, leży we właściwości wojewody,
 - 2) w przypadku stwierdzenia przez wojewodę błędów w poprawionej ofercie wojewoda nie wzywa ponownie oferenta do poprawienia oferty. Wojewoda informuje oferenta o błędach w ofercie oraz przekazuje oferentowi informację o przyczynie odrzucenia oferty, przed zamieszczeniem wykazu ofert odrzuconych na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego,
 - 3) wykaz ofert odrzuconych ze względów formalnych wojewoda zamieszcza na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego z informacją o przyczynie odrzucenia oferty, w dniu przekazania do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego listy ofert zakwalifikowanych do dalszego postępowania konkursowego.

8. Rozpatrywane pod względem merytorycznym będą jedynie oferty spełniające wymagania formalne.
9. Kryteria formalne oceny ofert:
 - 1) złożenie oferty przez uprawniony podmiot w terminie określonym w ogłoszeniu o konkursie,
 - 2) złożenie oferty na odpowiednim formularzu określonym w ogłoszeniu o konkursie,
 - 3) podpisanie oferty przez osoby uprawnione do reprezentowania oferenta w sprawach majątkowych,
 - 4) kompletność oferty, a w szczególności prawidłowe wypełnienie zawartych w formularzu pól i załączenie wszystkich wymaganych załączników,
 - 5) zgodność planowanych w projekcie działań z celami i założeniami Programu,
 - 6) szczegółowość oferty i opis poszczególnych działań w zakresie realizacji zadania,
 - 7) zapewnienie wymaganego finansowego wkładu własnego (minimum 20% wartości dla zadań realizowanych w ramach modułu 1 lub minimum 50% wartości dla zadań realizowanych w ramach modułu 2),
 - 8) spełnienie innych wymogów formalnych określonych w Programie lub ogłoszeniu konkursowym.
10. Kryteria merytoryczne oceny ofert w module 1 konkursu:
 - 1) racjonalność kalkulacji kosztów zadania (od 0 do 3 pkt),
 - 2) spójność planowanych w projekcie działań (od 0 do 3 pkt),
 - 3) standard ośrodka (od 0 do 2 pkt),
 - 4) zasoby rzeczowe (od 0 do 2 pkt),
 - 5) zasoby kadrowe (od 0 do 2 pkt),
 - 6) udział podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w realizacji zadania (od 0 do 1 pkt).
11. Kryteria merytoryczne oceny ofert w module 2 konkursu:
 - 1) racjonalność kalkulacji kosztów zadania (od 0 do 3 pkt),
 - 2) spójność planowanych w projekcie działań (od 0 do 3 pkt),
 - 3) realizacja polityki społecznej na rzecz osób starszych (od 0 do 4 pkt):
 - a) w jakim stopniu projektowane działania mogą być atrakcyjne/innovacyjne dla osób starszych? (od 0 do 1 pkt),
 - b) w jakim stopniu projektowane działania wspierają działania na rzecz solidarności międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej seniorów? (od 0 do 1 pkt),

- c) w jakim stopniu osoby starsze były zaangażowane w przygotowanie oferty?
(od 0 do 1 pkt),
 - d) czy w ofercie uwzględniono możliwość uczestnictwa w projekcie osób starszych o różnym stopniu sprawności? (od 0 do 1 pkt),
 - 4) zasoby rzeczowe (od 0 do 2 pkt),
 - 5) zasoby kadrowe (od 0 do 2 pkt),
 - 6) udział podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w realizacji zadania (od 0 do 1 pkt).
- 12.** Wojewodowie, po dokonaniu oceny ofert, prześlą do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego zestawienia ofert zakwalifikowanych w module 1 i module 2 Programu, w terminie i na zasadach określonych w ogłoszeniu konkursowym.
- 13.** Osoby dokonujące oceny formalnej i merytorycznej ofert są zobowiązane do złożenia deklaracji bezstronności w stosunku do podmiotów, których oferty oceniały.
- 14.** Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w trakcie rozpatrywania ofert zakwalifikowanych do Programu przez wojewodów, może zażądać od wojewodów dodatkowych wyjaśnień oraz przekazania dokumentacji. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może odrzucić ofertę z postępowania ze względów formalnych lub merytorycznych, zawiadamiając wojewodę o przyczynie odrzucenia oferty.
- 15.** Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego dokonuje wyboru ofert na podstawie ocen ofert przeprowadzonych przez wojewodów, wskazując wysokość przyznanej dotacji. W przypadku gdy kwota zapotrzebowania na dotację w ofertach zakwalifikowanych przez wojewodów przekroczy kwotę dostępnego limitu dotacji lub dostępnych środków, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może dokonać rozstrzygnięcia:
- 1) o przyznaniu dotacji w ramach dostępnych środków najwyżej ocenionym merytorycznie ofertom lub
 - 2) o przyznaniu dotacji w ramach dostępnych środków najwyżej ocenionym merytorycznie ofertom przy jednoczesnym proporcjonalnym zmniejszeniu kwoty przyznanej dotacji
- uwzględniając racjonalne rozłożenie środków na województwa.

16. W przypadku równej liczby punktów dla ofert znajdujących się na pozycji granicznej o przyznaniu dotacji decyduje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, uwzględniając liczbę ośrodków wsparcia „Senior+” funkcjonujących w danym województwie.
17. Kwota przyznanej dotacji może być niższa od wskazanej w ofercie.
18. Wyniki konkursu zostaną podane do publicznej wiadomości:
 - na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego poświęconej seniorom: <http://www.senior.gov.pl/>,
 - na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego: <http://gov.pl/rodzina>,
 - oraz przekazane do urzędów wojewódzkich.
19. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może zmniejszyć kwotę dotacji planowanej na realizację zadania w sytuacji ograniczenia kwoty środków w ustawie budżetowej na realizację tego zadania w danym roku.
20. W przypadku rezygnacji lub zwrotu środków przez podmioty, które otrzymały dofinansowanie, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może przyznać lub zwiększyć przyznane w ramach modułu 1 środki innym podmiotom, które złożyły formalnie pozytywnie ocenione oferty, nie więcej niż do poziomu wnioskowanego dofinansowania. Wojewoda jest zobowiązany do niezwłocznego poinformowania ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o rezygnacji lub zwrocie środków przez podmioty, które otrzymały dofinansowanie.

VI. WARUNKI OTRZYMYWANIA I WYKORZYSTANIA DOTACJI

1. W celu trzymania dotacji beneficjent, którego oferta została umieszczona na liście ofert zakwalifikowanych do otrzymania dofinansowania, zobowiązany jest – w terminie 10 dni kalendarzowych od dnia ogłoszenia wyników konkursu przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego – dostarczyć do właściwego urzędu wojewódzkiego oświadczenie o przyjęciu dotacji (według wzoru zamieszczonego przez właściwy urząd wojewódzki na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego), a także przedłożyć, na żądanie wojewody udzielającego dotacji, dokumenty potwierdzające dane zawarte w ofercie i wymagane przez Program lub określone w ogłoszeniu konkursowym. Za datę złożenia oświadczenia uznaje się datę wpływu do urzędu.

2. Beneficjent może zostać wykluczony przez wojewodę z listy podmiotów zakwalifikowanych do uzyskania dofinansowania w danym roku kalendarzowym, gdy:
 - 1) nie złoży oświadczenia o przyjęciu dofinansowania w terminie określonym w pkt 1, przy czym wojewoda jest zobowiązany do poinformowania beneficjenta o ww. obowiązku,
 - 2) w stosunku do beneficjenta została wydana ostateczna decyzja w sprawie zwrotu środków dofinansowania otrzymanych przez niego w poprzednich edycjach Programu i beneficjent nie dokonał we wskazanym terminie zwrotu należności wraz z odsetkami,
 - 3) beneficjent nie dokonał rozliczenia dofinansowania z lat ubiegłych lub nie dokonał zwrotu ewentualnych należności wraz z odsetkami w ramach realizacji poprzednich edycji Programu,
 - 4) w stosunku do beneficjenta toczy się postępowanie administracyjne w sprawie określenia zaległości w ramach poprzednich edycji Programu (jeszcze nie została wydana decyzja),
 - 5) beneficjent nie dochował okresu trwałości przewidywanego przez poprzednie edycje Programu, w ramach których otrzymał dofinansowanie, i nie dokonał zwrotu ewentualnych należności wraz z odsetkami.
3. Wojewoda zobowiązany jest do przesłania do urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w terminie 5 dni kalendarzowych od zebrania oświadczeń o przyjęciu dotacji, podziału środków na rozdziały i paragrafy klasyfikacji budżetowej.
4. Wojewoda oraz beneficjent Programu zobowiązani są do podpisania umowy w sprawie przekazania dotacji w terminie 21 dni kalendarzowych od przyznania środków na realizację Programu (od daty decyzji ministra właściwego do spraw finansów publicznych o zwiększeniu budżetu wojewody na realizację Programu). Umowa może zostać podpisana po upływie określonego wyżej terminu w przypadku zaistnienia uzasadnionych przyczyn leżących po stronie beneficjenta.
5. Wojewoda na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu wojewódzkiego ogłasza wzory umów o dotację z beneficjentami, nie później niż w terminie określonym w ogłoszeniu konkursowym.

6. W przypadku rezygnacji z udziału w Programie jednostka samorządu powinna złożyć niezwłocznie do urzędu wojewódzkiego oświadczenie o rezygnacji w postaci pisemnej, wraz z informacją o przyczynie rezygnacji.
7. Wojewoda zobowiązany jest do rozpoczęcia przekazywania środków beneficjentowi w terminie 14 dni kalendarzowych od prawidłowo złożonego i wypełnionego wniosku o wypłatę dotacji beneficjentowi, o ile taki wniosek wymagany jest umową lub porozumieniem o udzielenie wsparcia finansowego.
8. Ze środków Programu pokrywane będą koszty związane bezpośrednio z realizacją zadania.
9. Kosztami (wydatkami) kwalifikowanymi w ramach dotacji są:
 - 1) wszystkie koszty niezbędne dla realizacji zadania przewidziane w kosztorysie oferty,
 - 2) koszty (w przypadku jednostek samorządów – wydatki) brutto, tj. koszty wraz z przypadającym na te koszty podatkiem VAT, z wyjątkiem przypadków, gdy podatek ten może być odliczony od podatku należnego lub zwrócony, przy uwzględnieniu przepisów § 16 ust. 6–8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa,
 - 3) koszty (w przypadku jednostek samorządów – wydatki) ponoszone od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku kalendarzowego, na który został ogłoszony konkurs.
10. Koszty niekwalifikowalne:
 - 1) wydatki związane z budową nowych obiektów przeznaczonych na ośrodki wsparcia oraz zakupem nieruchomości,
 - 2) podatek od towarów i usług (VAT), jeśli może zostać odliczony w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2020 r. poz. 106, z późn. zm.) (zgodnie z oświadczeniem o kwalifikowalności VAT),
 - 3) leasing,
 - 4) rezerwy na pokrycie przyszłych strat lub zobowiązań,
 - 5) odsetki z tytułu niezapłaconych w terminie zobowiązań,
 - 6) koszty kar i grzywien,
 - 7) koszty procesów sądowych,
 - 8) koszty transportu, o których mowa w rozdziale IV.1 pkt 9,

- 9) nagrody, premie (które nie są stałym składnikiem wynagrodzenia) i inne formy bonifikaty rzeczowej lub finansowej dla osób zajmujących się realizacją zadania,
 - 10) koszty obsługi konta bankowego (nie dotyczy kosztów przelewów),
 - 11) zakup napojów alkoholowych,
 - 12) abonament radiowo-telewizyjny, podatki i opłaty z wyłączeniem podatku dochodowego od osób fizycznych, składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, opłat za zaświadczenie o niekaralności oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego,
 - 13) koszty wyjazdów służbowych osób zaangażowanych w realizację projektu na podstawie umowy cywilnoprawnej, chyba że umowa ta określa zasady i sposób podróży służbowych,
 - 14) amortyzacja.
- 11.** W ramach Programu niedozwolone jest podwójne finansowanie wydatku, czyli zapłata za zrealizowane zadania dwa razy ze środków publicznych, zarówno krajowych, jak i wspólnotowych. Za kwalifikowalność kosztów na każdym etapie odpowiada jednostka samorządu terytorialnego.
 - 12.** Wojewoda może zażądać przedstawienia kosztów (wydatków) – w układzie paragrafowym.
 - 13.** Dotacja musi być wykorzystana w danym roku kalendarzowym, na który został ogłoszony konkurs.
 - 14.** Podmiot otrzymujący dotację zobowiązany jest do jej rozliczenia w sposób wskazany przez wojewodę, a także do zwrotu niewykorzystanej części dotacji w terminie określonym w ustawie o finansach publicznych.
 - 15.** Kwota dotacji na realizację zadań, niewykorzystana, pobrana w nadmiernej wysokości bądź wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, podlegać będzie zwrotowi na zasadach przewidzianych w ustawie o finansach publicznych.
 - 16.** Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może określić szczególne warunki wykorzystania dotacji w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w terminie 30 dni następujących po ich odwołaniu.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Budżet Programu składa się z dwóch części – dotacje i środki techniczne.

W latach 2021–2025:

I część – dotacje: nie mniej niż 95% budżetu rocznego,

II część – środki techniczne: nie więcej niż 5% budżetu rocznego.

Program zakłada udział kosztów obsługi do 5% budżetu (środki techniczne). Środki techniczne zostaną przeznaczone na obsługę Programu, w tym wymianę dobrych praktyk oraz monitoring i ewaluację działania Programu w latach 2021–2025, z podziałem na środki do dyspozycji urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, z których część – do 4% budżetu rocznego Programu – może zostać przekazana do urzędów wojewódzkich w związku z realizacją części zadań w ramach Programu na poziomie wojewódzkim.

Środki finansowe na realizację Programu planowane są w budżecie państwa w łącznej kwocie 300 mln zł (z tego w 2021 r. – 60 mln zł, w 2022 r. – 60 mln zł, w 2023 r. – 60 mln zł, w 2024 r. – 60 mln zł, w 2025 r. – 60 mln zł) i zostaną ujęte w ramach rezerwy celowej w części 83.

VIII. WSKAŹNIKI PROGRAMU

Okres realizacji Programu	2021	2022	2023	2024	2025	Razem
Liczba nowych Dziennych Domów „Senior +”	25	25	25	25	25	125
Liczba nowych Klubów „Senior +”	50	50	50	50	50	250
Liczba seniorów korzystających z ośrodków wsparcia „Senior +”	22240	23740	25240	26740	28240	X

W oparciu o dotychczasowe doświadczenia z realizacji Programu przewiduje się, iż liczba nowo tworzonych Dziennych Domów „Senior+” w kolejnych latach od 2021 r. nie będzie dynamicznie rosła. Wynikać to będzie ze zmian w alokacji pomiędzy wysokością środków przeznaczanych na tworzenie nowych ośrodków wsparcia „Senior+” a wysokością środków przeznaczanych na zapewnienie ich funkcjonowania. Przyjmując takie założenia, po ostatniej edycji Programu funkcjonować powinno 125 nowych Dziennych Domów „Senior+”.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń przewiduje się większą liczbę tworzonych Klubów „Senior+” w stosunku do liczby Dziennych Domów „Senior+”, co wynika z dużego zainteresowania wśród potencjalnych beneficjentów tworzeniem Klubów „Senior+”, w związku z większą elastycznością funkcjonowania tego typu ośrodka, pozwalającą na jego lepsze dostosowanie do potrzeb seniorów o wyższym stopniu samodzielności. Przyjmując takie założenia, po ostatniej edycji Programu w 2025 r. funkcjonować powinno 250 nowych Klubów „Senior+”.

IX. MONITORING PROGRAMU

1. Roczne sprawozdanie z realizacji Programu na terenie jednostki samorządu przekazuje wojewodzie odpowiednio wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek województwa, w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego.
2. Sprawozdanie, o którym mowa w pkt 1, uwzględnia w szczególności następujące dane:
 - 1) rzeczywistą liczbę seniorów objętych wsparciem w ramach Programu,
 - 2) koszt realizacji zadania w ramach Programu – ogółem, w tym ze środków własnych i z dotacji budżetu państwa,
 - 3) liczbę utworzonych w danym roku w ramach Programu ośrodków wsparcia – Dziennych Domów „Senior+” oraz Klubów „Senior+”,
 - 4) liczbę ośrodków wsparcia, którym udzielono dotacji na działalność bieżącą,
 - 5) podmiot prowadzący:
 - a) samodzielnie jednostka samorządu,
 - b) inny podmiot,
 - 6) liczbę seniorów objętych poszczególnymi rodzajami usług (wraz z ich opisem):
 - a) socjalnymi,
 - b) edukacyjnymi,
 - c) kulturalno-oświatowymi,
 - d) sportowo-rekreacyjnymi,
 - e) aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
 - f) aktywizującymi społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
 - g) terapii zajęciowej,
 - h) innymi.
3. Wyniki monitoringu Programu są przedstawiane przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, co najmniej raz w roku, Radzie do spraw Polityki Senioralnej.

X. INFORMACJE KOŃCOWE

W przypadku otrzymania uzasadnionych sygnałów o nieprawidłowościach, odnoszących się bezpośrednio do funkcjonowania Programu, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może przeprowadzić jego doraźną kontrolę zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu jego realizacji.